

11. Nejstarší známá fotografie Českých Žlebů byla patrně pořízena už počátkem poslední čtvrtiny 19. století. České Žleby tehdy byly nevelkou osadou, která se z původního centra rozrůstala podél cest do Radvanovic (vpravo) a k Soumarskému mostu (vlevo v popředí). V centru osady bychom našli domy volarského, resp. alpského typu. Neznámý autor, kolem 1880.

V porovnání s Bischofsreutem lze pozorovat hned dvě zajímavé paralely: kolonistů, resp. domů bylo i v Českých Žlebech čtrnáct a v obou případech šlo o lánovou ves, kde domy po obou stranách lemovaly Zlatou stezku a neobklopovaly žádnou náves. První domy byly postaveny v prostoru mezi dnešní odbočkou silnice ke Stožci, v jejíž blízkosti stál nejsevernější dům čp. 4, a odbočkou na Kostelní cestu, kde stál dům čp. 12. Ve směru do Čech vzniklo šest domů po levé straně nad stezkou (čp. 14, 15, 16, 17, 18, 19) a osm domů vpravo pod stezkou (čp. 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 4).

Zástupcem vrchnosti a zároveň představitelem samosprávy v osadě byl rychtář, který vyřizoval zejména hospodářské záležitosti. Prvním zdejším rychtářem byl Martin Herbst, který byl „schopný psaní a vhodný do šenku“,⁵² (překlad autor) pročež provozoval také

hostinec. V letech 1790 a 1808 je připomínán rychtář Josef Herbst, roku 1846 Johann Kölbl. Všichni kolonizátoři Českých Žlebů byli dřevorubci a námezdníci, jen Adam Pofertl byl zedníkem.

Roku 1712 uzavřel pachtovní smlouvu osadník Ägid Baur (1669–1744) z Květušína, který stranou osady u Mlýnského potoka (při dnešní cestě do Stožce) postavil Žlebský mlýn (Röhrnmühl, později Obere Mühle) čp. 32, vlastněný rodinou Bauer až do vysídlení.⁵³ Lokalita získala jméno Mühlau (U Mlýnů) a roku 1850 zde druhý, Dolní mlýn (Untere Mühle) čp. 55 postavil Johannes Mauritz z Radvanovic. České Žleby se ovšem rozrůstaly zejména podél Zlaté stezky a mimo osady samotné byla řada domů postavena i blíže bavorské hranici, v sedle pod Žlebským vrchem v lokalitě Steinköpfel (Kamenná Hlava) a nedaleko hraničního mostu v lokalitě Moorhäuser (Mlaka).

⁵³ Raimund Paleczek, Die ersten Siedler von Böhmisch Röhren (München 2020) nepublikováno.

12. Domy lemující někdejší Zlatou stezku v původním centru Českých Žlebů: po levé straně dodnes existující dům čp. 14 (dnes č. 9), vpravo řada zaniklých stavení čp. 11, 10, 9 a 8. Foto Josef Wolf, kolem 1920. Sbírká autora.

Život v Českých Žlebech v 18. století byl bezpochyby velmi náročný. Rodiny prvních osadníků se usadily v místě, kde bylo nejprve nutné vykácet prales a mýtiny přeměnit v pastviny a pole, jež ani po mnoha desetiletích práce nebyla příliš výnosná. Vysoká nadmořská výška zaručovala drsné klimatické podmínky. Osada byla navíc velmi izolovaná, jedinou cestou byla Zlatá stezka a nejbližším českým sídlem 11 km vzdálené Volary, kde se nacházel i příslušný farní kostel. Až později vzniklo spojení se Strážným a dalšími postupně vznikajícími osadami.

Vývoj místního jména

Při studiu vývoje místního jména je důležité mít na paměti, že až do závěru 19. století nebylo české jméno osady využíváno ani ustáleno. České variantě se proto budu věnovat až později a v této podkapitole se pokusím objasnit vývoj původního německého názvu. Původ jména je v případě Českých Žlebů více než zřejmý – je odvozen od soumarského napajedla, při kterém byla osada založena. V Riegrově Slovníku naučném se, podobně jako v řadě dalších knih a dokumentů, píše, že „[v]es tato [...] má jméno své odtud,

⁵² Praxl, Die Gründung von Böhmisch-Röhren, 14.

24. Slavnostní průvod u příležitosti svěcení nových zvonů. Foto Karl Scherz, 14. 9. 1924. Archiv A. B.

Zvony

Odlití kostelních zvonů bylo svěřeno Josefu Pernerovi (1747–1804), který se v Plzni u otce vyučil zvonařství a lití děl a roku 1772 se usadil v Českých Budějovicích. Do Českých Žlebů dodal dva zvony,¹⁰⁷ které byly 26. září 1801 posvěceny a zavěšeny. Větší z nich o průměru 0,76 m nesl motivy Nejsvětější Trojice, Korunované Panny Marie a svaté Anny. Byl na něm znak zvonařské dílny a nápis „JOS. PERNER IN BUDWEIS 1801“.¹⁰⁸ Menší zvon o průměr 0,53 m na plášti nesl reliéfy ochránce před ohněm sv. Floriana a ochránce domácích zvířat sv. Leonharda i signaturu zvonaře.¹⁰⁹ Badatelé Mareš a Sedláček našli v kostelní věži ještě malý zvon o průměru 0,31 m, jehož koruna byla ozdobena nápisem „ORA PRO NOBIS 1787“ a dolní okraj nápisem „JESUS (von Nazaret?) BIN KENIG DER JUDEN C. M. B.“.¹¹⁰ Snad mohlo jít o zvon z původní obecní kaple. V kostele byl zavěšen i blíže neznámý sanktusový zvon.

Přestože za první světové války nebyl žádný ze zvonů rekvírován, byla roku 1923 zahájena finanční sbírka na ulití dalších

107 Rosa Tahedl mylně uvádí čtyři zvony.

108 Mareš, *Sedláček*, Soupis památek, 311–312. Další známé údaje: šikmá výška 0,54 m, kolmé výšky 0,58 + 0,12 m; na koruně ornamentový pruh a festony.

109 Tamtéž. Další známé údaje: šikmá výška 0,38 m, kolmé výšky 0,40 + 0,09 m; na koruně ornamentový pruh a festony.

110 Tamtéž.

25. Interiér kostela sv. Anny. Foto Karl Scherz, kolem 1930. Böhmerwaldheimatkreis Prachatitz.

zvonů.¹¹¹ Ze sbírky i darů bylo vybráno 9945,60 Kč, za pozornost stojí 35 amerických dolarů (tehdy 1207,50 Kč) od zdejšího rodáka Josefa Faschingbauera (nar. 1870), faráře v St. Paul v Minnesotě.¹¹² Zakázka byla zadána firmě Rudolfa Pernera, potomka zvonaře, který odléval původní zvony. První zvon o váze 83 kg nesl nápis „Krieg hat genommen, Liebe gegeben“ (Válka vzala, láska dala) a reliéf Panny Marie. Jeho kmotrou byla Maria Smitka, dcera zdejšího rodáka Alfreda Smitky, který na zvonu přispěl částkou 500 Kč. Druhý zvon vážil 183 kg, byl laděn do tónu Es a zasvěcen patronce kostela sv. Anně, jejíž podobiznu a nápis „Hl. Anna, bitte für uns“ (Sv. Anno, pros za nás) nesl. Kmotrou mu byla Maria Härtl, manželka schwarzenberského lesního správce. Celkové náklady činily částku o 10 haléřů nižší, než bylo vybráno.¹¹³

Svěcení zvonů proběhlo 14. září 1924. Pozvaný přídolský děkan Siegfried Smitka nejprve pronesl slavnostní řeč, posvětil nové zvony a celebroidal polní mši, po které byly zvony zavěšeny.¹¹⁴ Tyto dva zvony byly dva dny před Vánoci 1941 odebrány, rekvírovány a pravděpodobně roztaveny.¹¹⁵ Ostatní zvony rekvírování unikly.

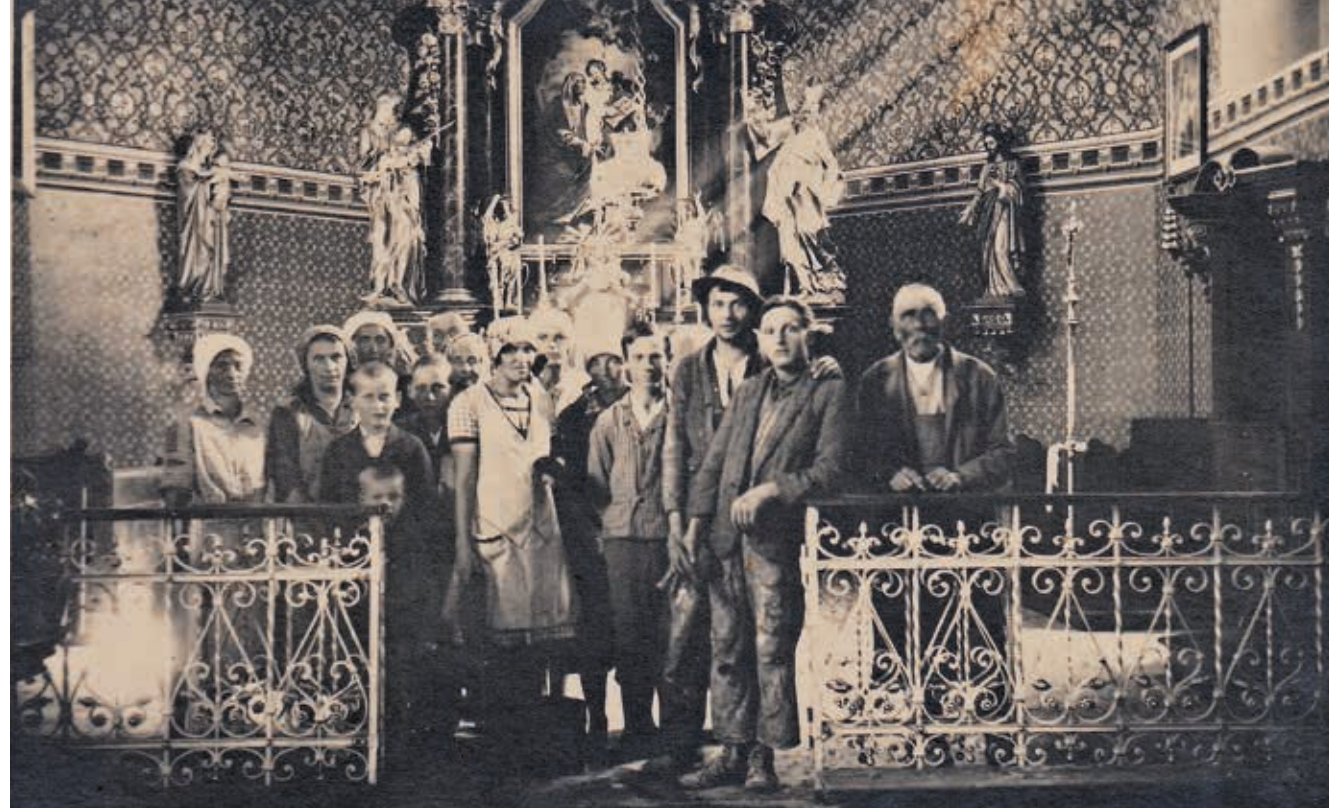
111 SOKa Prachatice, f. FÚ České Žleby, Pamětní kniha 1787–1941, fol. 54.

112 Tamtéž, fol. 56.

113 Tamtéž, fol. 55–56.

114 Tamtéž, fol. 55.

115 Tamtéž, fol. 73.

26. Obyvatelé Českých Žlebů v presbytáři kostela. Na fotografii vyniká výmalba malíře Rauschera i sochy Panny Marie, sv. Alžběty, sv. Zachariáše a Ježíše. Neznámý autor, kolem 1930. Archiv A. B.

Interiér a mobiliář kostela

Patronát nad kostelem převzal náboženský fond, který nově zakládaným kostelům přiděloval především předměty z mobiliáře zrušených klášterů. Například hlavní oltář sem byl přenesen ze sousední kaple sv. Anny, pocházel ale z kostela sv. Jana Křtitele v Horažďovicích. Roku 1794 ovšem shořel a byl nahrazen oltářem neznámého původu. Monstrance údajně pocházela ze zrušeného kláštera ve Zlaté Koruně.¹¹⁶

Původně chudý interiér kostela byl od poloviny 70. let 19. století systematicky doplňován novými předměty, kupovanými z iniciativy duchovních správců či darovanými farníky a dobrodinci. Následující popis interiéru kostela vychází zejména ze zápisů v Pamětní knize a dobových fotografií a odpovídá stavu v první polovině minulého století:

116 Tahedl, *Chronik*, 14.

Hned za hlavním vstupem do kostela se nacházela hudební kruchta, spočívající na dvou kamenných pilířích, na nichž byly připevněny nádoby se svěcenou vodou a blíže nespecifikovaná socha sv. Antonína. Kruchta byla doplněná o předsunuté rozšíření, podepřené dvěma dřevěnými sloupy se zlacenými hlavicemi, na kterém stály varhany. Vstupovalo se na ni (i do věže) přes točité schodiště v levém rohu, kde byla umístěna i socha bičování Krista (Christus an der Martersäule), provedená poněkud hrubě v duchu lidového umění („bäuerliche Manier“).¹¹⁷

Původní varhany měl zkonstruovat varhanář Johann Koch z Březnice roku 1791 za 280 zlatých. Už po 20 letech je ale přestavěl či zcela vyměnil mistr Johann Mehnert za 1500 zlatých konvenční měny. Historici Sedláček a Mareš varhany přesto datovali až do 2. poloviny 19. století. Roku 1868 byl nástroj natřen a roku 1876

117 Tamtéž, 15.

120. Johann Fuchs z Radvanovic koupil roku 1907 dům čp. 64 i s kramářstvím Raimunda Schranka, ze kterého vytvořil prosperující živnost. Na snímku s manželkou Marií a dcerami Emilií (vpravo) a Annou, jejíž manžel Karl Jarosch obchod po roce 1937 převzal. Foto Josef Seidel, 1919. Museu Fotoatelier Seidel.

První volby do parlamentu se konaly v dubnu 1920. Německé politické strany tehdy většinou existenci Československa ještě neuznávaly. V celostátním měřítku zaznamenala úspěch sociální demokracie, která získala 43,5 % hlasů německé menšiny. Jak dopadly volby v Českých Žlebech se mi nepodařilo dohledat.

Výsledky komunálních voleb roku 1923 skvěle dokumentují dochované formuláře „Zápis o volbě obecního zastupitelstva v Českých Žlebech“ a „Zápis o volbě obecního starosty, náměstkův a radních“.⁵⁹² Nejvíce, 32,76 % (287) hlasů získali sociální demokraté následova-

⁵⁹² SOKA Prachatice, f. OÚ Prachatice, inv. č. 1746, sign. 3/14, k. 248, Protokoll über die Wahl der Gemeindevertretung in Böhmisches Röhren, 16. 9. 1923; Protokoll über die Wahl des Gemeindevorstehers der Stellvertreter und Räte in Böhmisches Röhren, 7. 10. 1923.

ní Svazem zemědělců (BdL) se ziskem 25,91 % (227) hlasů. Zbýlé hlasy připadly lokální Böhmerwaldpartei s 19,52 % (171), stranám křesťansko sociální s 14,16 % (124) a živnostenské s 7,65 % (67). Všechny 24 mandátů obecního zastupitelstva bylo mezi pět zmíněných stran rozděleno podle zisku hlasů a na základě následné volby zastupitelstva byla sestavena i obecní rada.⁵⁹³ Starostou byl zvolen kandidát Svazu zemědělců Johann Bauer (České Žleby čp. 8), post 1. náměstka starosty získal vedoucí kandidátky sociálních demokratů Hubert Jarosch (České Žleby čp. 38) a post 2. náměstka vedoucí živnostenské strany, obchodník Johann Fuchs (České Žleby čp. 64).

Vítězstvím místní sociální demokraté předznamenali i další směřování a preference na komunální úrovni. Bez výjimky pak vyhráli všechny volby v Českých Žlebech až do roku 1931. V celostátním měřítku se ale podpora jednotlivých stran změnila a německá sociální demokracie v polovině 20. let hlasy ztratila (odštěpením komunistického křídla). Naopak to byl Svaz zemědělců a křesťanští socialisté, komu se podařilo pozici u voličů posílit.

V Českých Žlebech se tyto změny rovněž projeví, i když sociální demokracie se vítězství ve volbách do Národního shromáždění v roce 1925 (pravděpodobně) opět dočkala. Z Českých Žlebů jsou z těchto voleb zaznamenány zisky pouze tří parlamentních stran. Jde o sociální demokracii s 278 hlasy do poslanecké sněmovny i senátu, křesťanské socialisty s 240 hlasy do sněmovny a 227 hlasy do senátu a Československou stranu lidovou s 4 hlasy v první a 3 ve druhé volbě.⁵⁹⁴

Další komunální volby se konaly v říjnu 1927 a v Českých Žlebech kandidovali členové celkem sedmi stran. Svůj volební úspěch si zopakovali sociální demokraté, kteří se ziskem 396 hlasů (53,88 %) uhájili 11 mandátů obecního zastupitelstva. Dalších pět (167 hlasů, tj. 22,72 %) připadlo Svazu zemědělců (BdL) a čtyři (137 hlasů, tj. 18,64 %) potom straně křesťansko-sociální (DCV). Česká volební skupina se ziskem 35 hlasů (4,76 %) žádný mandát nezískala.⁵⁹⁵

V roce 1927 byl zároveň v Československu přijat zákon, který zrušil dosavadní (prakticky neuskutečněné) župní zřízení a vytvořil čtyři samosprávné země. Dne 2. prosince 1928 se proto mohly konat volby do okresních i zemských zastupitelstev. Nejsilnější stranou byli opět sociální demokraté, následovaní křesťansko-sociální

⁵⁹³ Starosta Johann Bauer (BdL), 1. náměstek Hubert Jarosch (DSAP), 2. náměstek Johann Fuchs (GP), radní Johann Robl (DSAP), Adolf Jarosch (DSAP), Emil Spannbauer (BP), Franz Lang (BdL), Karl Meisl (DCV).

⁵⁹⁴ SOKA Prachatice, f. FÚ České Žleby, Pamětní kniha 1787–1941, fol. 57.

⁵⁹⁵ Tamtéž, fol. 59.

121. Hlavní ulice v Českých Žlebech v místě odbočky do Stožce: zcela vlevo Fuchsův obchod čp. 64, vpravo při odbočce do Stožce konsum sociálních demokratů a hostinec Olzinger. Foto Josef Wolf, kolem 1930. Sbírka autora.

stranou. Volby tentokrát proběhly odděleně pro Dobrou a České Žleby společně s Krásnou Horou. Do prachatického okresního zastupitelstva byl za křesťansko-sociální stranu zvolen Wenzel Müller z Českých Žlebů čp. 6.⁵⁹⁶

Výsledky voleb do okresních a zemských zastupitelstev v prosinci 1928 chybí. Z voleb do národního shromáždění roku 1929 jsou známy jen z Pamětní knihy farnosti, která zaznamenává zisky pouze dvou stran.⁵⁹⁷ Sociální demokraté získali 492 hlasů ve volbě do poslanecké sněmovny a 422 ve volbě do senátu, křesťanští

⁵⁹⁶ Tamtéž, fol. 61.

⁵⁹⁷ Hlasů bylo odevzdáno 737 do poslanecké sněmovny a 642 do senátu. Náklonnost pouze dvěma stranám, navíc bez jasného kandidáta české jazykové menšiny (některé české strany) se zdá být nepravděpodobnou.

sociálové 245 a 220 hlasů.⁵⁹⁸ Tyto volby se ještě odehrávaly v období politické normality a na celostátní úrovni na dvě třetiny československých Němců skrze svůj hlas německé sociální demokracii vyjádřili podporu demokratickému Československu.

Poslední komunální volby, které se nesly v podobném duchu, se odehrály 27. září 1931. V jejich případě se podařilo dohledat i jednotlivé kandidátní listiny: číslem 1 byla označena Česká volební skupina se čtyřmi členy: listonošem Emanuele Kabůrkem, respicienty finanční strážce Josefem Pinkasem a Františkem Peškem a poštmistrem Josefem Rothbauerem. Kandidátka s číslem 2 patřila Německé křesťansko-sociální straně lidové a byla složena ze 14 rolníků a domkářů v čele s Franzem Kölblem z Českých Žlebů čp. 4.

⁵⁹⁸ SOKA Prachatice, f. FÚ České Žleby, Pamětní kniha 1787–1941, fol. 62.

184. Kancelář Místní správní komise sídlila v budově bývalého konzumu sociálních demokratů. Neznámý autor, 1945. Archiv OÚ Stožec.

185. Olzingerův hostinec naproti hřbitovu, kde po válce sídlila MSK a poštovní úřad. Foto Heinrich Hartmann, 1910. Archiv Böhmerwaldheimatkreis Prachatitz.

Historie Českých Žlebů v letech 1946–1989

Vysídlení německého obyvatelstva znamená pro příběh Českých Žlebů významný milník, který odděluje éru staré (německé) Šumavy se všemi zvyky, tradicemi a kulturou, od Šumavy poválečné, spjaté především s ničením kulturních a hospodářských hodnot, existencí zakázaného pásma na hranici východního bloku a částečným návratem od kulturní krajiny k divoké přírodě. I tato epizoda, kdy došlo ke geografickému oddělení dalšího vývoje místa od osudů jeho původních obyvatel, k historii Šumavy patří, zejména v německé literatuře ale není příliš podrobně reflektována. V případě Českých Žlebů a dalších osad v bezprostřední blízkosti státních hranic jde o zásadní kapitolu, během níž byla významná obec redukována v její současné torzo.

„Nové“ České Žleby

Místní správní komise (MSK), spravující obec, sídlila v rohové budově bývalého sociálně demokratického konzumu čp. 117 (dnes č. 7),

odkud se v červenci 1945 s poštovním úřadem přestěhovala do zrušeného hostince Olzinger, aby se o několik měsíců později mohla vrátit zpět.¹⁰⁴⁴ Předseda komise Petřík byl k 1. červenci nahrazen Růženou Jarošovou z Oseka, která zemřela počátkem roku 1946 při porodu. Její místo pak zaujal nový tajemník Jan Svoboda z Prahy.

Teprve v červenci 1946 byl z komise vytvořen Místní národní výbor (MNV), jehož prvním předsedou byl jmenován národní správce zdejší schwarzenberské lesní správy, komunista Ing. Zdislav Marek.¹⁰⁴⁵ Údajně nebyl příliš schopný a pro jeho nezáměr MNV téměř nefungoval.¹⁰⁴⁶ Při výboru přitom fungovala hospodářská, zemědělská, bezpečnostní, finanční, bytová a školská osvětová komise. K nim přibýly ještě zajišťovací komise Národního pozemkového fondu a Fondu národní obnovy, institucí spravujících zkonfiskovaný německý majetek.¹⁰⁴⁷ Další komise pak vznikaly sezónně podle potřeby.

1044 SOKa Prachatice, f. MNV České Žleby, sign. III/2.

1045 Archiv OÚ Stožec, Kronika obce České Žleby, 11.

1046 SOKa Prachatice, f. Základní devítiletá škola (dále ZDŠ) České Žleby, Pamětní kniha, fol. 11.

1047 SOKa Prachatice, f. AO České Žleby, Kniha zápisů o schůzích obecního zastupitelstva a MNV, fol. 67.

186. V krátkém čase mezi vysídlením německých obyvatel a počátkem úpadku osady nechal hostinský František Čermín vytvořit sérii pohlednic, které jsou jedním z mála dokladů podoby Českých Žlebů ve druhé polovině 40. let. V popředí dům Theodora Bauera (Müllnerwenzl Otto) čp. 67. Neznámý autor, 1946. Sběrka Radima Znachora.

Správní komise, resp. národní výbory byly v poválečném Československu obecně úřady s širokými pravomocemi, které zahrnovaly spoluúčast na vysídlování německého obyvatelstva, konfiskaci majetku a jeho další přerozdělení či organizaci znovusídlování.¹⁰⁴⁸ V dubnu 1947 byl namísto Ing. Marka zvolen předsedou MNV inspicient finanční stráže Karel Špenger.¹⁰⁴⁹

Provoz poštovního úřadu byl sice po válce obnoven, v září 1946 ale opět ukončen pro „naprosto mizivý provoz“.¹⁰⁵⁰ Podobný osud potkal i železniční trať. Po částečné normalizaci provozu koncem srpna 1945 se sice na nádraží v Haidmühle dostavil zástupce Československých drah Karel Vondráš, už koncem listopadu 1946

1048 Dobeš, Janák, Hledíková, Dějiny správy, 445.

1049 SOKa Prachatice, f. AO České Žleby, Kniha zápisů o schůzích obecního zastupitelstva a MNV, fol. 71.

1050 SOKa Prachatice, f. MNV České Žleby, sign. VI/4, Dopis Ředitelství pošt, 7. 9. 1946.

byl ale opět odvolán.¹⁰⁵¹ Jeho místo zůstalo neobsazeno a mezinárodní spojení na trati bylo v podstatě ukončeno. Provoz institucí, které o několik desetiletí dříve spojily České Žleby se světem, tak v prvních poválečných letech ochabl.

Nejinak tomu bylo v kulturní sféře. Na činnost zrušených německých spolků navázal pouze sbor dobrovolných hasičů, který se ovšem potýkal s potížemi kvůli chybějícím vodním zdrojům.¹⁰⁵² V roce 1945 byl obnoven odbor Národní jednoty Pošumavské, který v následujících třech letech uspořádal několik mikulášských a masopustních zábav, čajových večírků a filmových představení.¹⁰⁵³

1051 Breiter, Svět železnic, 55.

1052 SOKa Prachatice, f. AO České Žleby, Kniha zápisů o schůzích obecního zastupitelstva a MNV, fol. 77.

1053 SOKa Prachatice, f. Národní jednoty pošumavské České Žleby, Pokladní deník.

79. Koňský povoz právě projíždí hlavní ulicí v Českých Žlebech směrem ke Kamenné Hlavě. Po levé straně stojí hostinec „Zum Böhmerwald“, popravu obchod Antona Švejdy a hostinec „Zum Dreisesselberg“ – ani jeden z domů dnes nestojí. V pozadí Radvanovický hřbet. Foto Josef Seidel, kolem 1900. Museum Fotoatelier Seidel.

1838 je v Českých Žlebech připomínán C. k. Hraniční celní úřad (K. k. Gränzzollamt Böhmisch Röhren), při kterém pracoval výběrčí cla Johann Lukas.³⁸⁶ Samostatná budova úřadu zde ale nestála a výběrčí sídlil v některém z obytných domů. Tzv. hraniční stráž (Grenzwache) vznikla roku 1829 „k obraně proti podloudnictví a neoprávněnému překračování hranic i k udržení veřejného pořádku v pohraničních okresech“.³⁸⁷ V roce 1842 byla podřízena C. k. Finanční stráži (K. k.

386 Schematismus des Königreiches Böhmen für das Jahr 1838 (Prag 1838) 242.

387 Dobeš, Janák, Hledíková, Dějiny správy, 156.

Finanzwache),³⁸⁸ která sídlila v Českých Žlebech ještě v době první Československé republiky. Četnická stanice zde v dobách monarchie neexistovala a zřízena byla až roku 1920.

Ve 30. letech 19. století se opět začalo uvažovat o modernizaci úseku někdejší Zlaté stezky mezi Volary a bavorskou hranicí, k čemuž mělo dojít v letech 1840–1841. Právě roku 1841 byla dřevěná konstrukce hraničního mostu přes Mechový potok (dnes hraniční přechod Mlaka/Bischofsreut) nahrazena dodnes existující kamennou. K významnějším úpravám cesty ale pravděpodobně nedošlo.

388 Tamtéž, 157.

80. Kamenný most přes Mechový potok u Bischofsreutu z roku 1841. Archiv Böhmerwaldheimatkreis Prachatitz.

Roku 1848 je v Českých Žlebech připomínán „C. k. Pomocný celní úřad“ (K. k. Hilfszollamt) s výběrčím cla Antonem Trnkou.³⁸⁹ Po reorganizaci finanční stráže v říjnu 1858 byly ve všech hraničních okresech zřízeny úřady hraničního inspektora a České Žleby spadaly pod ten nejbližší ve Strážném (zrušen po roce 1867).³⁹⁰ Vyhláškou ministerstva financí ze dne 14. února 1864 byl zdejší „Vedlejší celní úřad“ (Nebenzollamt) druhé třídy povýšen.³⁹¹

Obecní zastupitelstvo v Českých Žlebech se patrně dále snažilo o povýšení celního úřadu, resp. i zlepšení úrovně původní Zlaté stezky, což mohlo zvýšit mezinárodní provoz a význam osady. Tato ambice byla pravděpodobně motivována vzrůstajícím významem nedaleké osady Strážný, která byla už roku 1843 povýšena na městys. Snahy představitelů obce České Žleby úřady definitivně zamítly roku 1877 s odkazem na existenci nedalekého celního úřadu v Silnici u Strážného. Stav zdejších komunikací označily za primitivní a další rozvoj považovaly za nemožný kvůli hornatému terénu v okolí Českých Žlebů, který zvýšení mezinárodního provozu nesliboval.³⁹²

389 Johann Helbling von Hirzenfeld, Schematismus des Königreiches Böhmen für das Jahr 1848 (Prag 1848) 230.

390 Jan Jiráček, Ostraha hranic a Finanční stráž. In: Pašeráci a podloudníci na česko-bavorské hranici (Zwiesel 2012) 184.

391 Brünner Zeitung č. 86 (Brün 22. 2. 1864) 1.

392 Deutsche Volks-Zeitung r. 11, č. 44 (Prag 1. 11. 1877) 8.

81. Dozorčí finanční strážé Wenzel Schart a Andreas Lugert z Českých Žlebů. Foto Josef Seidel, 1905. Museum Fotoatelier Seidel.

Zpráv o osazenstvu celního úřadu v Českých Žlebech z řad příslušníků finanční stráže se nedochovalo mnoho. Například dne 8. dubna 1865 zemřel ve věku 34 let dozorčí Carl Bohmaun, když na něho ze střechy spadla masa sněhu. Navzdory tomu, že k neštěstí došlo dopoledne, se jej už mrtvého podařilo vyprostit až večer toho dne. Chytilův adresář z roku 1915 uvádí při stanici v Českých Žlebech celkem čtyři příslušníky finanční stráže, konkrétně to byli vrchní dozorce (Oberaufseher) Karl Sedlak, Franz Hrouda, Ladislaus Machatschek a Johann Raab.³⁹³

Zvláštní kapitolu tvoří boj finanční stráže s pašeráky, pytláky a dalšími podloudníky, jeden z legendárních fenoménů staré Šumavy. Pro tuto oblast spíše kuriózní čin byl zaznamenán v létě roku 1852, když se na česko-bavorském pomezí začaly často objevovat falešné bankovky a mince. Vznikla spekulace, že někde v prostoru Strážného a Českých Žlebů působí penězokazecká dílna, a hlavní podezření padlo na rytce Stelznera ze Strážného (jiný pramen tvrdí, že pocházel z Horního Cazova a už dříve byl trestán za falšování bavorských šestikrejcarů).³⁹⁴ Při vyšetřování nakonec pomohl kovářský mistr z Českých Žlebů, který finanční strážní prozradil, že jej Stelzner

393 Alois Chytil, Chytilův úplný adresář království Českého. Svazek Obvod obchodních komor v Č. Budějovicích, v Plzni a v Chebu (Rokycany 1915) 825, dále citováno jako „Chytil, Chytilův úplný adresář“.

394 Wiener Zeitung r. 150, č. 199 (Wien 20. 8. 1852) 2289.

252. Rodina Franze Baiera z Českých Žlebů. Foto Josef Seidel, 1908. Museum Fotoatelier Seidel.

Číslo domu	Majitelé	Domovní jméno (Hausname)
41	Franz Fuchs	Pep(p)i Franzl
42	Johann a Ottilia Spannbauer	Ferdinandn Johann
43	Johann Baier	Liesl Johann
44	Karl a Amalia Meisl	Meisl Koarl
45	Franz Mauritz	Schmiedwenzl Franz
46	Franz Müller, Walter Müller	Hachtlseppeimarie Walter

Číslo domu	Majitelé	Domovní jméno (Hausname)
47	Alois Kostinek, Anna Kostinek	Durahaus
48	Franz a Anna Blöchl	Durahaus
49	Anna Andraschko	Binder
50	Mathias Kostinek	Kostinekn Mothias
51	Eleonore Stadler	Bäckerei
52	Karl a Marie Hopfinger	Korkkorei
53	Pius Grabl	

Číslo domu	Majitelé	Domovní jméno (Hausname)
54	Otto a Martha Mauritz	Schmiedhansl Otto
55	Franz a Marie Mauritz	Schmiedhansl Franz, Untere Mühle
56	Karl a Marie Hopfinger	Gotthart Korl
57	Josef Mauritz	Baunsepperl
58	Ludwig Schichl, Anton Schichl	Bredl
59 (31)	Otto Spannbauer	Spabaunwenzel Otto
60	Franz a Antonia Jungwirth	Häuslmann
61	Alois Schnelzer	Bockschneider
62 (28)	Franz Jarosch	Boirischkol Franz, Konditorei Meffert
63	Adele Zimmer	Zimmer, Oberlehrer
64	Johann a Marie Fuchs	Schrankhaus
65	Franz a Eleonore Blechschmidt	Strasseneinräumer
66	Franz a Marie Robl	Roblschneider
67	Theodor a Marie Bauer	Müllnerwenzl Otto
68	Wenzel Herbst	Hegerschmied
69	Richard a Aloisia Kölbl	Honsn Richard
70 (18)	Josef Malina, Barbara Malina	Villa
71	Johann Graf	Grofn Johann
72	Karl Pollak	Pullakn Korl
73	Ottmar Jungwirth	Buitlwagner
74	Hostinec „Olzinger“ (Paula Olzinger)	
75	Johann Robl	Robl Hons
76	Johann Kostinek	
77	Johann Blechschmied	Blechschmiedschuasta
78	Alois Leuchtmüller	Heuraffer
79	Therese Köberl	Schnorsin

Číslo domu	Majitelé	Domovní jméno (Hausname)
80	Maria Wolf	Wolf Marei
81	Gustav Smitka	Smitka Fleischhocker
82	Anton a Therese Fehr	Fehr Schlosser
83	Alexander Draxler	Jungamonn Xanderl
84 (15)	Franz Kölbl	Hounsxnanderl Franz
85	Franz Fischer	Hiasei Nazei
86	Franz Draxler	Jungamonn Franzei
87 (2)	Schwarzenberská hájovna – hájemství České Žleby	Goasbauer
88	Adolf Schichl	
89	Viktor Paleček	Pali Toni
90	Agnes Bruder	
91	Anna Bauer	Raufangkehrer
92 (1)	Schwarzenberská hájovna – hájemství Rubenhaidau	Hegerschmied
93	Gustav Spannbauer	Nanikol Gustl
94	Hostinec „Zum Dreisesselberg“ (Gustav Smitka)	
95	Kilian a Barbara Bauer	Piusn Kilian
96	Josef Berger	
97	Otilie Jarosch, Wenzel Jarosch	Boirischkol
98	Rupert a Amalie Bauer	Ruperschneider
99	Johann Hopfinger	Stanesn
100	Hedwig Baier	Briaftrogerin
101	Karl a Aloisia Kölbl	Honsn Korei
102	Msgre. Johann Spannbauer	Postamt
103	Peter a Adelinde Graf	Grofn Peter
104	Eduard a Adele Draxler	
105	Franz Spannbauer	Jogl Franzei